

NÂFÎ'ZÂDE
AHMED ES'AD

MİR'ÂT-İ MUHAMMEDÎ

Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri

Hazırlayanlar

Ahmet Tanyıldız

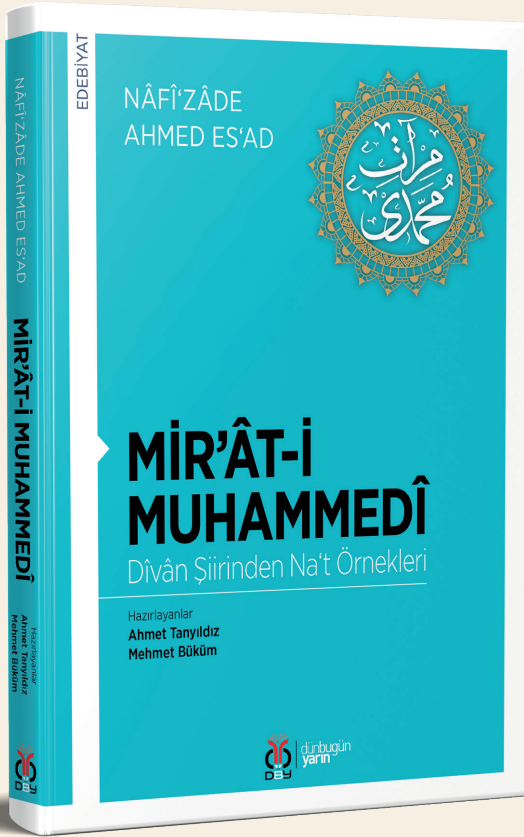
Mehmet Büküm

NÂFÎ'ZÂDE AHMED ES'AD

MİR'ÂT-İ MUHAMMEDÎ

Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri

Hazırlayanlar

Ahmet Tanyıldız**Mehmet Büküm**

Nâfî'zâde Ahmed Es'ad

MİR'ÂT-İ MUHAMMEDÎ

Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri

Hazırlayanlar

Ahmet Tanyıldız**Mehmet Büküm**

© 2020, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 78

Edebiyat: 34

ISBN 978-605-4635-78-8

Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:

İstanbul, 2020

Yazar:

Nâfi'zâde Ahmed Es'ad

Hazırlayanlar:

Ahmet Tanyıldız

Mehmet Büküm

Editör:

İsmet İpek

Yayın Yönetmeni:

İrfan Güngörür

Sayfa Düzeni:

DBY Ajans

Kapak Uygulama:

Emre Güngör

Baskı/Cilt:

Mikyas Basım Yayın Matbaacılık

(Sertifika No: 35532)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Nâfi'zâde Ahmed Es'ad ; Mir'ât-i Muhammedî / Divân Şiirinden Na'ût Örnekleri

Hazırlayanlar: Ahmet Tanyıldız (Prof. Dr.), Mehmet Büküm (Dr. Öğr. Üyesi)

İstanbul : DBY Yayınları, 2020.

313 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 78) ___ Dizin var

ISBN 978-605-4635-78-8

1- Edebiyat 2- Divân Edebiyatı 3- Şiir 4- Hz. Muhammed

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

Tel.: +90 212 526 98 06

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

İçindekiler

Kısaltmalar	7
Ön Söz	9
Na'ût Geleneğimize Dair	13
Mir'ât-i Muhammedî (Safâ-yı Rûh)	19
Metinde Şiirlerine Yer Verilen Şâirler	23
1. Kara Çelebi-zâde Abdülazîz Efendi	23
2. Sâbit	24
3. Ganî-zâde Mehmed Nâdirî	24
4. Nev'î-zâde Atâyî	25
5. Riyâzî	25
6. Mezâkî	26
7. Haylî	26
8. Abdal Şîrî-i Gülşenî	27
9. Rızâyî	27
10. Dânişî	28
11. Cevrî Çelebi	28
12. Âzerî İbrâhîm Çelebi	29
13. Cem'î	29
14. Celîlî	30
15. Cinânî	30
16. Azmî-zâde Hâletî	30
17. Hayretî	31
18. Zihnî	32

Metnin İmlâsına Dair	33
----------------------------	----

MİR'ÂT-İ MUHAMMEDÎ

METİN / 35

Takrîz	38
İfâde-i Câmî'ü'l-Hurûf.....	50
'Abdülbâkî Merhûm'un Bir Makâlesi.....	56
Şeyhülislâm Abdülazîz Efendi – Terkîb-i Bend.....	66
Şeyhülislâm Abdülazîz Efendi – Kasîde.....	84
Sâbit Efendi – Kasîde	94
Ganî-zâde Nâdirî - Kasîde.....	114
Ganî-zâde Nâdirî - Kasîde.....	130
Nev'î-zâde 'Atâyî – Kasîde	142
Riyâzî – Kasîde.....	160
Mezâkî - Kasîde.....	176
Haylî - Kasîde	184
Abdal Şîrî-i Gülşenî - Müsemmen	200
Rızâyî - Kasîde.....	204
Dânişî - Kasîde	210
Cevrî - Kasîde	218
Cevrî - Kasîde	226
Âzerî İbrâhîm Çelebi - Mesnevî.....	234
Cem'î - Kasîde	240
Celîlî - Mesnevî.....	246
Cinânî - Mesnevî.....	256
Hâletî - Mesnevî.....	268
Hayretî - Kasîde	280
Zihnî - Kasîde	286
Şiir Dizini.....	300
Metin Bölümü Kişi ve Yer Adları Dizini.....	307
Kaynakça.....	311

Ön Söz

Mukaddes kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'in işaret ettiği gibi âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (sav), insanlık tarihinin en nadide şahsiyetidir. Birçok ayet-i kerîmede şahsiyetine ve güzel hasletlerine değinilen Peygamber Efendimiz, her açıdan kâmil bir insân olması hasebiyle, asr-ı saâdetten günümüze kadar tüm Müslümanların rehberi olmuştur. İslâm bilim ve kültür dünyasının diğer sahalarında olduğu gibi edebî geleneğimiz içerisinde de Peygamber Efendimiz'in müstesna bir yeri vardır. Dünyâyı teşrifleri, risâleti, hicreti, mucizeleri, aile hayatı, sefer ve gazaları, âli ve ashâbı, ahlâk-ı hamîdesi, hayatın her alanına temas eden hadîs-i şerîfleri gibi birçok husus, edebî geleneğimiz içerisinde işlenmiş konulardandır. Asr-ı saâdetten bu yana O'nu hakkıyla yâd edebilmek gâyesiyle yüzlerce sanatkâr na't içerikli eserler üretmiş ve müstesna bir edebî geleneğin oluşumuna katkıda bulunmuşlardır.

İslâmî dönem ilmî ve edebî eserlerimizin neredeyse tamamında Cenâb-ı Hakk'a hamd ve niyâzdan sonra Peygamber Efendimiz'i salât u selâm ile yâd etmek güzel bir gelenek olarak devam edegelmiştir. Özellikle edebî mahiyeti hâiz olan dîvân ve mesnevîlerde veya diğer mensûr eserlerde adeta manevî bir

silsile teşkil edecek şekilde na't-ı şerîflerin yer aldığı görülmektedir. Dîvân şiirinin nazım türleri arasında Peygamber Efendimiz'in şahsiyeti etrafında şekillenmiş olan örnekler oldukça fazladır. Söz gelimi mevlid, na't, mi'râciyye, hicret-nâme, risâlet-nâme, şemâil-i şerife, hilye-i şerife, kırk veya yüz hadîs tercümelere, mu'cizât-ı Nebî, esmâ-i Nebî, vefât-nâme gibi edebî türler, doğrudan O'nun maddî ve manevî şahsiyeti üzerine söylenmiş ve yazılmış olan müellefattır. Bu çerçeveden bakıldığında edebiyatımızda Peygamber Efendimiz'e dair müstakil bir edebî geleneğin meydana çıktığını söyleyebiliriz.

Neşrini hazırladığımız *Mir'ât-i Muhammedî* adlı bu eser, dîvân şiiri geleneği içerisinde herkesin malumu olan na't örneklerinin dışında; toplum tarafından pek bilinmeyen şâirlere ait na't örneklerini ihtiva eden, yani müellifin deyimleriyle “*nâmı pek de zebân-zed-i enâm olamayan şu'arâ-yı sâlifinin birçok na't-ı güzîn-i Hazret-i Fahrü'l-Mürselîn'i hâvi*” bir antolojidir. 1302 yılında tab' edilen *Mir'ât-i Muhammedî*, edebî geleneğimizde sadece na't şiirlerini ihtiva eden *Nu'ât-ı Nebeviyye* türündeki antolojilerin bilinen son örneğidir. Bu nitelikteki diğer na't antolojilerine, ilerleyen bölümlerde temas edilecektir. Bu eserde ağırlıklı olarak on altıncı ve on yedinci asırlarda yaşamış 18 şaire ait 21 na't ve mi'râciyye örneği yer almaktadır.

Eserin neşir hususiyetleri, büyük oranda daha evvel yayımladığımız veya yayımına katkı sağladığımız na't mecmualarındaki düzeni takip etmektedir. Çalışmada evvela edebiyatımızdaki na't geleneğine kısaca temas edilmiş, ardından neşre esas olan bu eserin muhtevası değerlendirilmiştir. Daha sonra antolojide yer alan şiirlerin tamamı yeni yazıya aktarılmıştır. Okuyucunun istifadesini ve mukayese imkânını arttırmak için şiirlerin yeni yazılı hâli ile matbu eski yazılı biçimleri karşılıklı sayfalar hâlinde verilmiştir.

Elinizdeki eserin giriş kısmını, muhtevaya ait değerlendirme bölümünü ve diğer mütemmim teknik hususları Mehmet Büküm

üstlenirken metin kısmının kontrolünü Ahmet Tanyıldız yaptı. Eserin yayımlanması vesilesiyle bu sürece katkı sağlayan kıymetli dostlarımız Doç. Dr. Furkan Öztürk'e, Dr. Abdülkadir Dağlar'a, İsmet İpek'e ve DBY Yayınları yöneticisi İrfan Güngörür Beyefendi'ye kalbî teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Salât u selâm, irfânî müktebatımızın yegâne kaynağı, şiirlerimizin biricik mazmûnu, Mahbûb-ı Rabbü'l-âlemîn olan Peygamber Efendimiz'e; hamd ü senâ, kullarına beyânı talim eden Rahmân'adır...

Ahmet TANYILDIZ – Mehmet BÜKÜM

Metnin İmlâsına Dair

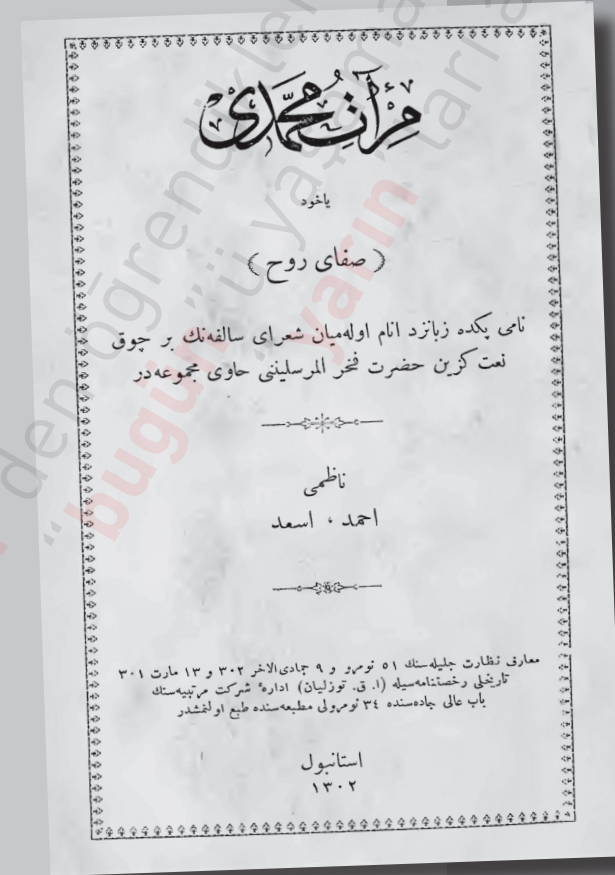
1. Şiirlerin imlâsında son dönem Osmanlı Türkçesi dil hususiyetleri dikkate alınmıştır.
2. MM'de kimi yerlerde ibareler hatalı olduğu için şiirin kaynağına müracaat edilmiş ve doğru biçimleri ilgili yerden alınmıştır.
3. Metinde ayn (ع) için ters tırnak işareti (‘); hemze (ء) için kesme işareti (ˆ) kullanılmıştır.
4. Şiirlerin asıl metindeki biçimlerine kolayca ulaşabilmek için metindeki sayfa numaraları muhafaza edilmiş ve köşeli parantez [] içinde gösterilmiştir. Şiirlerin beyitlerine 5 ve 5'in katları şeklinde numara verilmiştir.
5. Çalışmamızda ayet ve hadisler italik olarak gösterilmiştir. Metinde yer alan âyetlerin meâli Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından neşredilen *Kur'ân-ı Kerîm Meâlî*'nden alınmıştır. Hadislerin tercümesi verilip kaynağı tespit edilmiş olanları dipnotta belirtilmiştir.
6. Vezin ve anlamı tamamlamak için lüzumu hâlinde köşeli parantez [] içinde kimi ek ve heceler metne dâhil edilmiştir. Vezni bozan ek, hece ve kelimeler metinden çıkarılmıştır.

7. Arapça harf-i cerler (fi, min, bi, 'alâ, ma'a, 'an, li vs.) ile ek konumundaki ibareler tireyle kelimeye bağlanmıştır. Harf-i cerler bir kelimeye harf-i tarîf ile bağlanmışsa izâfet durumu korunmuştur.
8. Farsça kelimelerde kullanılan ön ve son ekler (der, ez, zi, ber, bâ, râ, be vs.) tire kullanılarak kelimelere eklenmiştir. İsim veya fiillerden önce gelen ek görevindeki olumsuzluk ekleri de (bî, nâ, me, ne) tire kullanılarak kelimelere eklenmiştir.
9. Vezin gereği zihafı okunması gereken hece ve kelimelerdeki uzun vokaller kısa yazılmıştır.
10. Hâ-yı resmiyye ve uzun vokalle biten bir kelime terkibe girildiğinde izâfet hemzesi aslî biçimiyle (-yî, -yi) okunmuştur.

میرآت محمدی

Nâfî'zâde Ahmed Es'ad
Mir'ât-i Muhammedî

Metin

MİR'ÂT-İ MUHAMMEDÎ

Yâhud

(SAFÂ-YI RÛH)

Nâmı pek de zebân-zed-i enâm olamayan şu'arâ-yı sâlifenin birçok na't-ı güzîn-i Hazret-i Fahrü'l-Mürselîn'i hâvî mecmû'adır

Nâzımı

Ahmed Es'ad

Ma'ârif Nezâret-i Celîlesi'nin 51 numero ve 9 Cemâdiye'l-âhir 302 ve 13 Mart 301 târîhli ruhsat-nâmesiyle (A. K. Tozlıyan) İdâre-i Şirket-i Mürettebiyesinin Bâb-ı 'Âli Câddesinde 34 Numerolu Matba'asında Tab' Olunmuşdur.

İstanbul

1302

مِرْآتِ مُحَمَّدِي

ياهود

(صفای روح)

نامی پکده زبازد انام اوله میان شعرای سالفه نیک بر چوق
نعت کزین حضرت فخر المرسلین حایى مجموعه در

ناظمی

احمد ، اسعد

معارف نظارت جلیله سنک ۵۱ نومرو و ۹ جمادی الاخر ۳۰۲ و ۱۳ مارت ۳۰۱
تاریخی رخصتنامه سیله (۱. ق. توزلیان) اداره شرکت مرتبه سنک
باب عالی جاده سنده ۳۴ نومرولی مطبعه سنده طبع اولمشدر

استانبول

۱۳۰۲

**Ezkiyâ-yı ‘Asrdan, Sadâret-i ‘Uzmâ Mektûbî
Kalemi Hulefâ-yı Kirâmından ‘İzzetli Fu’âd Beg
Efendi’nin İrsâl Buyurdıkları Takrîz-i ‘Âlîdir:**

Nev’-i benî Âdemin i’âmâr-ı ‘âlem vazîfe-i mü-
himmesiyle mükellefiyeti delâ’il-i ‘akliyye vü nak-
liyye ile nasıl sâbit ve muhakkak ise bu mükellefiy-
yetin efrâd-ı insânın yalnız kendi huzûzât u menâfi’-i
zâtiyelerine münhasır olmayıp belki yek-diğerinin
fevâ’id ü menâfi’ine ta’alluku bulunduğ u, ya’ni
insânların iktidârları nisbetinde birbirine mu’âvenet
ü müzâherete me’mûr u mecbûr olduğ u dahi öylece
sâbitdir. Zîrâ evlâd-ı Âdemden her birinin bu bâbdaki
mükellefiyeti yalnız nefsine ‘â’id hazz u fâ’ide için
olup da âharın menâfi’ine de şâmil olmasaydı matlûb

اذكياى عصر دن، صدارت عظمى مكتوبى قلى خلفاى
كرامندن عزتلو فواد بك افدينك ارسال بيوردقلى
تقرىض عاليدر :

۱۶۶۷

نوع بنى آدمك اعمار عالم وظيفه مهمه سيله
مكفيتى دلائل عقليه و نقليه ايله نصل ثابت و محقق
ايسه بومكفيتك افراد انسانك يالكز كندى
حظوظات و منافع ذاتيه لرينه منحصر اوليوب بلكه
يكديكرينك فواد و منافعهنه تعلق بولنديغى يعنى
انسانلك اقتدارلرى نسبتنده بربرينه معاونت
و مظاهرته مأمور و مجبور اولديغى دخى اويابهجه
ثابتدر، زيرا اولاد آدمدن هر برينك بوبابدهكى
مكفيتى يالكز نفسنه عائد برحظ وفائده ايجون
اولوبده آخرك منافعهنه شامل اولسيدي مطلوب

Şeyhülislâm Abdülazîz Efendi – Terkîb-i Bend

- [2] Şeyhu'l-İslâm 'Abdülazîz Efendi Merhûmun Dergâh-ı Hazret-i Kâdiyü'l-Hâcâta 'Arz-ı Niyâz u Münâcât ve Cenâb-ı Seyyidü'l-Kâ'inât 'Aleyhi Efdalü's-Salât Efendimizin Na't-ı Cemîlini Müştemil Terkîb-i Bend-i Hoş-Ta'bîrâtıdır⁹

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

I

- 1 Hasbiyallâhu zihî mağfiret-i Rabb-i Rahîm
Nî'me Mevlâ-yı Hudâvend-i 'atâ-bahş-ı Kerîm

Hân-ı ihsânî küşâde deri bî-derbândır
Sofra-i ni'met u lutf u keremi halka 'amîm

Dâmen-i merhameti perde-keş-i rûy-ı günâh
Setr eder kullarının cürmün o Settâr-ı Halîm

Fazl-ı Mevlâ-yı Kerîm'e ola gâlib hâşâ
Her ne denli çok ise ma'siyet-i 'abd-i le'im

- 5 Ehl-i tâ'at 'amelin tuhfe-i dergâh edicek
Bu günehkârın ola pîş-keşi cürm-i 'azîm

Yâ ede fazlı beni dâhil-i Firdevs-i berîn
Yâ olam 'adli ile gavta-hor-ı nâr-ı Cahîm

⁹ Bu şiir için ayrıca bk. Nevzat Kaya, *Kara Çelebi-zâde Abdülazîz Efendi'nin Zeyl-i Ravzatü'l-Ebrâr'ı (Tahlil ve Metin)*, (Doktora Tezi), İstanbul: İÜ, SBE, 1990, s. 134-139 ve Ahmet Tanyıldız, *Süleymân Nahîfî - Na't ve Mi'râciye Mecmûası*, KTB e-kitap: <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-212005/suleyman-nahifi-nat-ve-miraciye-mecmuasi.html>, Ankara 2018, s. 55-60.

میرزا محمد علی

شیخ الاسلام «عبد العزیز» افندی مرحومک درگاه
حضرت قاضی الحاجاتہ عرض نیاز و مناجات و جناب
سید کائنات علیہ افضل الصلوات افندمزک نعت
جمیلتی مشتمل ترکیب بند خوش تعبیراتیدر

حسبی اللہ زہی مغفرت رب رحیم
نعم مولای خداوند عطا بخش کریم
خوان احسانی کشادہ دری بی درباندر
سفرہ نعمت و لطف و کرمی خالقہ عمیم
دامن مرحمتی پردہ کش روی کنہ
سترایدوب قولرینک جرمن اوستارحایم
فضل مولای کریمہ اولہ نالیب حاشا
ہرنہ دکلو چوق ایسہ معصیت عبدلیم
اہل طاعت عملن تحفہ درگاہ ایدیجک
بو کهنکارک اولہ پیشکشی جرم عظیم
یا ایدہ فضلی بنی داخل فردوس برین
یا اولہم عدلی ایلہ غوطہ خور نارحیم

Şiir Dizini*

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	N Ş	N T	Vezin
2-11	Şeyhulislâm Azîz Efendi	Hasbiyallâhu zihî mağfiret-i Rabb-i Rahîm Ni'me Mevlâ-yı Hudâvend-i 'atâ-bahş-ı Kerîm ... Ey kerem ıssı Hudâ gerçi günâhım çokdur Sanadır rûy-ı recâ gayrı penâhım yokdur	Çeşm-i 'âşıkda olan eşk-i revân hürmetine Dil-i sâdikda konan sûz-ı nihân hürmetine ... Ecel alıp yolunu bağlanıcak râh-ı gürîz Ola tevhid-i Hudâ hâtîme-i 'ömr-i 'Azîz	Terkb-i Bend / 10	Münâcât / Na't	..- / ..- / ..- / ..-
11-16	Şeyhulislâm Azîz Efendi	Rûhî fidâk ey Gül-i nev-reste-i Harem Verd-i ruhunla oldu cihân gayret-i İrem	Cân-ı Azîz cânıma minnet sana fedâ Ey Rûh-ı 'âlem eyle kabûl ile muğtenem	Kasîde / 49	Na't	-- / - / - / - / - / -
16-25	Sâbit	Hoşâ ferhunde-ahter leyle-i mümtâz ü müstesnâ Ki unvân-ı berât-ı kadridir ser-sûre-i İsrâ	Hudâ'dan ravza-i pür-nûruna her rûz u şeb olsun Salât-ı bî-had ü gâyet selâm-ı bî-ad u ihsâ	Kasîde / 90	Mîrâcıyye	... / ... / ... / ...
26-33	Ganî-zâde Nâdirî	Te'âlallâh zihî şâm-ı sürûr-encâm u gam-fersâ Ki oldu mazhar-ı esrâr-ı subhânellezi esrâ	Tahiyât-ı ebed-peyvend ile dünyâ vü 'ukbâda Ser-efrâz eylesin zât-ı şerîfin Hazret-i Mevlâ	Kasîde / 73	Mîrâcıyye	... / ... / ... / ...
34-40	Ganî-zâde Nâdirî	Ey şeh-i 'izzet-penâh-ı tahtgâh-ı Mısır-ı dîn Hizmetinde bir hamâm-ı nâme-ber Rûhu'l-Emîn	Hil'at-ı hullet be-ber iklil-i mahbûbî be-ser Câh u devletdir yesâr vü nâz u ni'metdir yemîn	Kasîde / 63	Na't	-- / - / - / - / - / -

* Bu dizin, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne göre hazırlanmıştır. Detaylar için bk. M. Fatih Köksal, "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)", Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 411-431.

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	N Ş	N T	Vezin
40-49	Nev'î-zâde Atâyî	Şebângeh kim erip hengâm-ı lutf-ı Hazret-i Mevlâ Ferah-bahş u neşât-engîz idi şâm-ı visâl-âsâ	Ola dâ'im salât ile selâm ol Şâh'a Mevlâ'dan Selâm ile salât olunca kâmil tâ dem-i ferdâ	Kasîde / 84	Mîrâciyye	.../.../.../...
49-57	Riyâzî	Zihî şâm-ı tarab-bahş u neşât-engîz ü gam-fersâ Cihân-efrûz u zulmet-sûz idi subh-ı bahâr-âsâ	O Şâh'ın ruh-ı pâkin şâd u hurrem eylesin dâ'im Peyâm-ı müjde-i rahmet selâm-ı Hazret-i Mevlâ	Kasîde / 74	Mîrâciyye	.../.../.../...
57-61	Mezâkî	Hüsrev-i 'ışkam felek köhne serîrimdir benim 'Akl-ı kül hem müsteşâr u hem müşîrimdir benim	Vaktidir şimden geri etse niyâz ile du'â Mürşid-i endîşe kim dîrîne pîrimdir benim	Kasîde / 42	Na't	.../.../.../...
61-68	Haylî	Vechi var teşne-i âb-ı keremin olsa cihân Ki yüzün suyuna halk oldu senin kevn ü mekân	Ola şol nesne ki 'âsilere yarın düşvâr Onu Hâyilî kuluna kıl kereminden âsân	Kasîde / 69	Na't	.../.../.../...
69-71	Şîrî	Urdu nevbet subh-dem Keyhüsrev-i hâver zemîn Hayme-i zerrîn sûtûnunun kurdu çarh-ı çârumîn	Hazret-i Sıddîk-ı Ekber'dir emîr-i yâr-ı gâr Oldu hem 'adl-ı 'Ömer'le dîn-i Ahmed âşîkâr	Müsemmen/5	Na't	.../.../.../...
71-74	Rızâyî	Hazret-i ibni Zebîheyn-i güzîn cedd-i Hüseyin Menba'ü'l-âyn-ı musaffâter evlâd-ı Betûl	Hazret-i Ahmed-i Muhtâr 'aleyhi's-salavât Sehdirdir lutf edicek cümleye me'mûle vusûl	Kasîde / 31	Na't	.../.../.../...
74-77	Dânişî	Sâyesi düşmez zemîne sen o nahl-i Tûr'sun Sâyesiz hürşidsin başdan ayağa nûrsun	Rûhuna olsun selâm ol Pâdişâh-ı hâs u 'âm Nefs elinde çekdiğin derdi bilür ma'zûrsun	Kasîde / 32	Na't	.../.../.../...
78-82	Cevrî	Ol ki sad fehm ü hured bir sözünün mülzemidir Ene efsah haber-i mu'ciz-i nutk u demidir	Rahm eder hâline mecrûhların ve'l-hâsıl Ol Rabîb-i dil-i 'âlem rusûlün erhamıdır	Kasîde / 40	Na't	.../.../.../...

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	N Ş	N T	Vezin
82-85	Cevrî	Merhabâ ey devr-i eyâmın şeb-i sa'd-ahteri Makdemim oldu müzekkir mevlid-i Peygamberî	Ola mişkât-ı tahiyâtında misbâh-ı salât Tâ sabâh-ı haşre dek reşk-i çerâğ-ı hâveri	Kasîde /31	Na't	---/---/---/---
86-89	Âzerî	Eyle hırâm ey kalem-i dil-sitân Ol yine nazm ehline 'anber-feşân	Bahr-ı sehâ kân-ı keremsin meded Lutf u 'atâ ile sözün etme red	Mesnevî/33	Na't	---/---/---/---
89-92	Cemî	Derûnum bahr-ı zühâr-ı sühandır Kelâmım dürr-i şehvâr-ı sühandır	Salâtın dâ'imâ vird-i zebân et Ki ol sermâye-i kâr-ı sühandır	Kasîde /28	Na't	---/---/---
92-96	Celifî	Ol dürr-i yetîm bahr-i sermed Ser-çeşme-i enbiyâ Muhammed	Ver câm-ı şefâ'at-ı Muhammed Ol teşneye reşk-i feyz-i sermed	Mesnevî/39	Na't	---/---/---
97-103	Cinânî	Ey haremin sâni-i Beytül-Harâm Çarh-ı mu'allâ sana ednâ makâm	Âl ile ashâb ile her subh u şâm Zât-ı hümâyûnuna olsun selâm	Mesnevî/59	Na't	---/---/---
103-109	Hâletî	Şem'-i tâbân reh-revân-ı sübül Ser ü sâlâr-ı enbiyâ vü rusül	Hâk ile tolduğunda kâse-i ser Destime câm-ı âb-ı kevser ver	Mesnevî/58	Na't	---/---/---
109-111	Hayretî	Ey Pâdişâh-ı her dü serâ Şâh-ı enbiyâ V'ey Hâdi-i hüda vü Şehinşâh-ı asfiyâ	Geldim kapına Hayretî'yim hâlim ağlayıp Kûyun gedâsıyım kamu ma'lûm mâcerâ	Kasîde /21	Na't	---/---/---/---
112-118	Zihnî	Subhgâhî ki ruh-ı gülbin-i mergüle nesîm Oldu mir'ât-ı ruh-ı sun'-ı Hudâvend-i Kadîm	Ede şâdâbter ol ravza-i pür-envârı Her nefes ebr-i güher-pâş-ı dürûd u teslîm	Kasîde /61	Na't	---/---/---/---

Metin Bölümü Kişi ve Yer Adları Dizini

A

'Abdülazîz Efendi 66
'Abdülbâkî 56
'Abdülhamîd Han 50
Âdem 118, 130, 164, 222, 268, 270
Ahmed 78, 100, 108, 110, 118, 148,
202, 210, 220, 228
'Alî 202, 284
'Arab 236
'Atâyî
Nev'î-zâde 'Atâyî 158
'Atîk
Hz. Ebûbekir 190
Âzerî 230, 234, 240
Azîz
'Abdülazîz Efendi 84, 94

B

Bathâ
Mekke 118, 168, 244, 250
Bedr
Bedir Savaşı 208
Behlûl 204

Behrâm 108, 124, 156, 162
Belkıs 124
Berât 104
Beyt-i Makdis
Mescid-i Aksâ 132
Beyt-i Ma'mûr
Kabe 294
Beytü'l-Harâm
Ka'be 156
Kabe 256
Bilâl 156
Burâk 106, 108, 122, 152, 154, 170, 294

C

Cahîm 66, 292
Celîlî 246, 254
Cem 148, 218
Cem'î 240, 246
Cennetü'l-Me'vâ 98, 106
Cevrî 218, 222, 226, 232
Cibrîl 102, 126, 132, 154, 156, 170,
172, 186, 290
Cinânî 256, 264, 266

Ç	Hârût 288, 296 Hayber 192 Haydar Hz. Ali 192 Haydar-ı Kerrâr Hz. Ali 192 Hayder Hz. Ali 174 Haylî 184, 198 Hayretî 280, 284 Hızr 176, 184, 214, 288 Hicâz 288 Huneyn 208 Hüseyn 204, 288
D	Dânişî 210, 216
E	Edhem 224 Efrâsyâb 96 Erjeng 268 Es'ad Beg 48
F	Fahr-ı Cihân Hz. Muhammed 84, 106, 180, 196 Fahr-i 'Âlem Hz. Muhammed 182, 244 Fârûk Hz. Ömer 190, 284 Felâtûn 178 Ferhâr 242 Fir'avn 140 Firdevs 66, 212 Fu'âd Beg Efendi 38
G	Gebr 168
H	Habeş 256 Hâce-i Bathâ Hz. Muhammed 156 Hâce-i İsrâ Hz. Muhammed 172 Hâletî 268 Halîl 270 Halîlullâh Hz. İbrahim 212
İ	İsâ 106, 124, 150, 154 İbrâhîm 130 İbrâhîm-i Edhem 118 İlyâs 214 İrem 272 İskender 98, 298 İsrâfil 132
K	Ka'be 82, 102, 156, 212, 218, 228 Kadr 104 Kays 116 Kayser Bizans, Bizans İmparatoru 192 Kehkeşân 252 Kelîm Hz. Musa 288 Kerrübî 170, 200 Kevser 98, 266, 296 Keyhüsrev 96 Keyvân 108, 126, 156 Kisrâ 100, 120, 150, 186, 232 Kuds Kudüs 100 Kur'an 82, 120, 148, 188, 192, 202 Kürsî 108, 156

L	O
Leyle-i Kadr Kadir Gecesi 220 Leyletü'l-Kadr 228	'Osmân 202, 284
M	Ö
Mâh-ı Ken'ân Hz. Yûsuf 130 Makâm-ı Mahmûd 80 Mânî 290 Mansûr 166 Hallâc-ı Mansûr 166 Mecûs 120, 150, 230 Mefhar-ı 'Âlem Hz. Muhammed 180, 268 Mehmed Fu'âd 48 Mekke 164, 206, 270 Meryem 224 Mescid-i Aksâ 104, 124, 152 Mesih Hz. İsâ 166, 176, 200, 224, 250, 286, 288 Mevlânâ 116 Mezâkî 176, 184 Mısır 130, 144 Mî'râc 82, 98, 102, 118, 122, 146, 152, 158, 168, 174, 180, 190, 212, 220, 294 Muhammed 100, 164, 246, 254 Murtazâ Hz. Ali 214 Mûsâ 140, 150, 168, 170 Mustafâ 200, 234, 282 Müşterî 108, 172	'Ömer 174, 190, 202
N	P
Nâdirî 114, 128, 130, 138, 142, 160 Nâfi' Efendi-zâde Ahmed Es'ad 54 Nâfi' Efendi-zâde Ahmed Es'ad Beg Efendi 46 Na'im 68, 290 Nev'î-zâde 'Atâyî 142	Pervîn 252
O	R
	Ramazân 194 Refref 108, 126, 132, 134, 156, 172 Rıdvân 186 Rızâyî 204, 208 Riyâzî 160, 174 Rûhu'l-Emîn Cebrâil 130, 258 Rûhu'l-Kuds Cebrâil 218 Rûm 142 Rüstem 178
S	S
	Sâbit 94, 112 Safâ 100 Sâve 100, 168 Siddîk Hz. Ebûbekir 174, 190, 202, 284 Sırât 196 Sidre 108, 126, 132, 156, 170, 172, 196 Sikender İskender 146 Süleymân 118, 124, 132, 200, 204, 206, 212, 216, 220
Ş	Ş
	Şâm 116 Şeber Hz. Hasan 182

Şebîr (Şubeyr), Hz. Hüseyin 182	V Ve'l-leyl 116
Şems Şems-i Tebrîzî 116	Y YaHYâ 116 Yâr-ı Gâr Hz. Ebûbekir 190, 202 Yed-i Beyzâ 166, 288 Yesrib Medîne 118, 164 Yûsuf 144, 148, 172, 286
Şîrî 200	Z Zâl 146, 216 Zebîheyn 204 Zihni 286, 298 Zinnüreyn Hz. Osman 192 Ziyâ Paşa 52 Zühre 106, 108, 124, 154, 172 Züleyhâ 286 Zünnûn 224
Şîr-i Yezdân Hz. Alî 192	
T Tâhâ 100, 152 Tâyir-i Kudsi Cebârîl 108 Tûbâ 170 Tûr 168, 170, 210, 288	
U 'Utârid 124, 170 'Uzzâ 100	
Ü Ülker 108 Ümmü Hânî 102 Ümmü'l-Kitâb 166 Ümmü'l-Kurâ Mekke 270	

Kaynakça

- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim, *İsmail Belîğ Nuhbetü'l-âsâr li -Zeyli Zubdeti'l-eş'âr*, Ankara: Gazi Üniversitesi Yay., 1985.
- Açıkgöz, Namık, "Riyâzî", *TDVİA*, Ankara: TDV Yay., 2008, Cilt 35, s. 144-45.
- Açıkgöz, Namık, *Riyâzî Divanı'ndan Seçmeler*, Ankara: KB Yay., 1990.
- Alıcı, Lütfi, *Azmîzâde Mustafa Hâletî Dîvânı I (İnceleme-Metin)*, (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, 1992.
- Andı, M. Fatih, *Şiirin Ufku: Hz. Peygamber'i Şiirle Sevmek*, Ketebe Yay., İstanbul 2019.
- Atila, Mustafa, *Nu'ût-ı Nebevîyye Mecmûası (İnceleme-Tenkitledi Metin-Dizin)*, (Yüksek Lisans Tezi), Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, SBE, 2012.
- Ayan, Hüseyin, *Cevrî Hayâtı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi, 1981.
- Baykaldı, Remzi, *Âzerî İbrâhim Çelebi ve Nakş-ı Hayal Mesnevisi (İnceleme-Metin)*, (Doktora Tezi), Kayseri: Erciyes Üniversitesi, SBE, 1994.
- Canan, İbrahim, *Kütüb-i Sitte*, İstanbul: Akçağ Yay., 1995.
- Cevad Ali, *El-Mufassal Fî-Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, Beyrut: Dar'ü's-Sâkî Yay., 2001.
- Çavuşoğlu, Mehmed, M. Ali Tanyeri, *Hayretü Dîvân Tenkidli Basım*, İstanbul: İÜ, Edebiyat Fakültesi Yay., 1981.
- Çetişli, İsmail, *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)*, Ankara: Akçağ Yay., 2012.

- Demirel, Mustafa, *Dîvân - Mehmed Ali Çelebi (Rızâyî) Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*, İstanbul: Çağrı Yay., 2005.
- Doğan, Ahmet, *Bağdatlı Zihnî - Yûsuf u Züleyhâ*, İstanbul: Kesit Yay., 2014.
- Hattat Ahmed Revâyî, *Dîvân-ı Zihnî*, Süleyman Efendi Matbaası, İstanbul 1293.
- Hüseyin bin Muhammed bin el-Hasan ed-Diyârbekrî, *Târîhü'l-Hamûs fi-Ahvâli Enfesi'n-Nefis*, Beyrut: Dâr-ı Sâdr Yay., t.y.
- İnal, İbnülemin Mahmud Kemâl, *Son Asır Türk Şairleri*, AKM Yay., Ankara, 1999.
- İnce, Ömer, *Topkapı Sarayı'nda Gül Kokulu Şiirler Mecmu'a-i Nazım*, Ankara: Nobel Bilimsel Eserler Yay., 2018.
- İsmail b. Muhammed el-Aclûnî, Yûsuf b. Muhammed el-Hac Ahmed, (ed.), *Keşfü'l-Hafâ ve Müzîlü'l-İlbâs*, Dimeşk: Mektebetü'l-İlmi'l-Hadîs Yay., 2001.
- İsmail Hakki, *Ruhu'l-Beyân*, Beyrut: Darü'l-Fikr Yay., 1330.
- Kaplan, Mahmut, *Klasik Türk Şiirinde Hz. Muhammed*, İstanbul: Etkileşim Yay., 2010.
- Karacan, Turgut, *Bosnalı Alaeddin Sabit - Divan*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay., 1991.
- Karacan, Turgut, *XVII. Yüzyıl Şairlerimizden Sâbit ve Edisyon Kritikli Divan Metni*, (Yüksek Lisans Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE, 1981.
- Karaköse, Saadet, *Nev'î-zâde Atâyî Dîvânı*, Ankara: KTB e-kitap, 2017.
- Kaya, Bayram Ali, *Azmî-zâde Haleî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni*, (Doktora Tezi), Edirne: Trakya Üniversitesi, SBE, 1996.
- Kaya, Nevzat, *Kara Çelebi-zâde Abdülaziz Efendi'nin Zeyl-i Ravzatü'l-Ebrâr'ı (Tahlil ve Metin)*, (Doktora Tezi), İstanbul: İÜ, SBE, 1990.
- Kaya, Nevzat, *Karaçelebi-zâde Azîz Efendi - Ravzatü'l-Ebrâr Zeyli (Tahlil ve Metin)*, Ankara: TDK Yay., 2003.
- Kazan Nas, Şevkiye, *Leylâ vü Mecnûn*, Ankara: KTB e-kitap, 2018.
- Koparan, Birgül, *Cem'î Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, (Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE, 1995.

- Köksal, M. Fatih, “Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yay., 2012, s. 411-431.
- Külekcî, Numan, *Ganî-zâde Nâdirî: Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâme'sinin Tenkidli Metni*, (Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, 1985.
- Külekcî, Numan, *Ganî-zâde Nâdirî ve Dîvânından Seçmeler*, Ankara: KB Yay., 1989.
- Muhsin Macit, *Erzurumlu Zihnî Divânı*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001.
- Mermer, Ahmet, *Mezâkî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divânı'nın Tenkidli Metni*, Ankara: AKM Yay., 1991.
- Okuyucu, Cihan, *Cinânî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni*, Ankara: TDK Yay., 1994.
- Özer, Bülent, *Dânişî Dîvânı (İnceleme, Metin, Nesre Çeviri, İndeks)*, (Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, SBE, 2004.
- Parlatır, İsmail, “Na't”, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yay., 2006.
- Seyyid Hasan Gaznevî Mülakkab be-Eşref, *Dîvân-ı Seyyid Hasan Gaznevî*, (ed. Muhammed Takî), Tahran: İntişarât-ı Esâtîr Yay., 1362.
- Şener, H. İbrahim, “Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmuaları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 3, (1986).
- Tanyıldız, Ahmet, *Süleymân Nahîfi - Na't ve Mi'râciye Mecmûası*, Ankara: KTB e-kitap, 2018.
- Tunga, Nezahat, *Riyazü'l-Cinan Mesnevisinin Edition Critique ve Transcription'u: Bursalı Mustafa Cinani Efendi*, (Mezuniyet Tezi), İstanbul: İÜ, Eski Türk Edebiyatı, 1949.
- Uzun, Mustafa, “Ganîzâde Mehmed Nâdirî”, *TDVİA*, Ankara: TDV Yay., 1996, Cilt 13, s. 355-56.
- Yeniterzi, Emine, “Na't”, *TDVİA*, Ankara: TDV Yay., 2006, Cilt 32, s. 436-37.
- Yeniterzi, Emine, *Türk Edebiyatında Na'tlar (Antoloji)*, Ankara: TDV Yay., 1993.

MİR'ÂT-İ MUHAMMEDÎ

Dîvân Şiirinden Na't Örnekleri

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (sav) maddî ve manevî şahsiyetini hakkıyla yâd edebilmek için edip ve şâirlerimiz birbirinden güzel eserler yazmışlardır. Bu durum edebiyatımızda müstesna bir geleneğin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Dîvân şiirindeki mevlid, na't, mi'râciyye, hicret-nâme, risâlet-nâme, şemâyil-i şerîfe, hilye-i şerîfe, kırk veya yüz hadîs tercümeleleri, mu'cizât-ı Nebî, esmâ-i Nebî, vefât-nâme gibi edebî türler, Peygamber Efendimiz'e hâs müstakil bir edebî geleneğin mevcut ve yaygın olduğunu göstermektedir.

Neşrini hazırladığımız *Mir'ât-i Muhammedî* adlı bu eser, dîvân şiiri geleneği içerisinde herkesin malumu olan na't örneklerinin dışında; toplum tarafından pek bilinmeyen şâirlere ait na't örneklerini ihtiva eden bir antolojidir. *Mir'ât-i Muhammedî*, edebî geleneğimizde sadece na't şiirlerini ihtiva eden *Nu'ût-ı Nebeviyye* türündeki antolojilerin bilinen son örneğidir. Eserde ağırlıklı olarak on altıncı ve on yedinci asırlarda yaşamış olan 18 şaire ait hacimli 21 na't ve mi'râciyye örneği yer almaktadır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-78-8

9 786054 635788